

När förförande principer möter välfärdssystemets vardag

Claes-Fredrik Helgesson, Tema Teknik och social förändring
2 oktober 2015

**Det saknas inte
initiativ och debatt
om hur välfärden
styrs**

”Genom att pengarna följer patienten kan ökad valfrihet också bidra till att stimulera kvalitetsutveckling eftersom stora patientgrupper kommer att söka sig till den inrättning som har bäst kvalitet. Det skapas därmed konkurrens som sporrar vårdens aktörer att förbättra kvalitet och tillgänglighet. ”

Prop 2008/09:74 Vårdval i primärvården

”Genom att pengarna följer patienten kan ökad **valfrihet** också bidra till att stimulera **kvalitetsutveckling** eftersom stora patientgrupper kommer att söka sig till den inrättning som har bäst kvalitet. Det skapas därmed **konkurrens** som sporrar vårdens aktörer att förbättra **kvalitet** och **tillgänglighet**.”

Prop 2008/09:74 Vårdval i primärvården

”Det är dags att avsluta
vinstexperimentet och bygga
en välfärd att lita på.”

Jonas Sjöstedt (v), DN debatt, 22 aug 2014

Byråkrati!

Budget!

Riktlinjer!

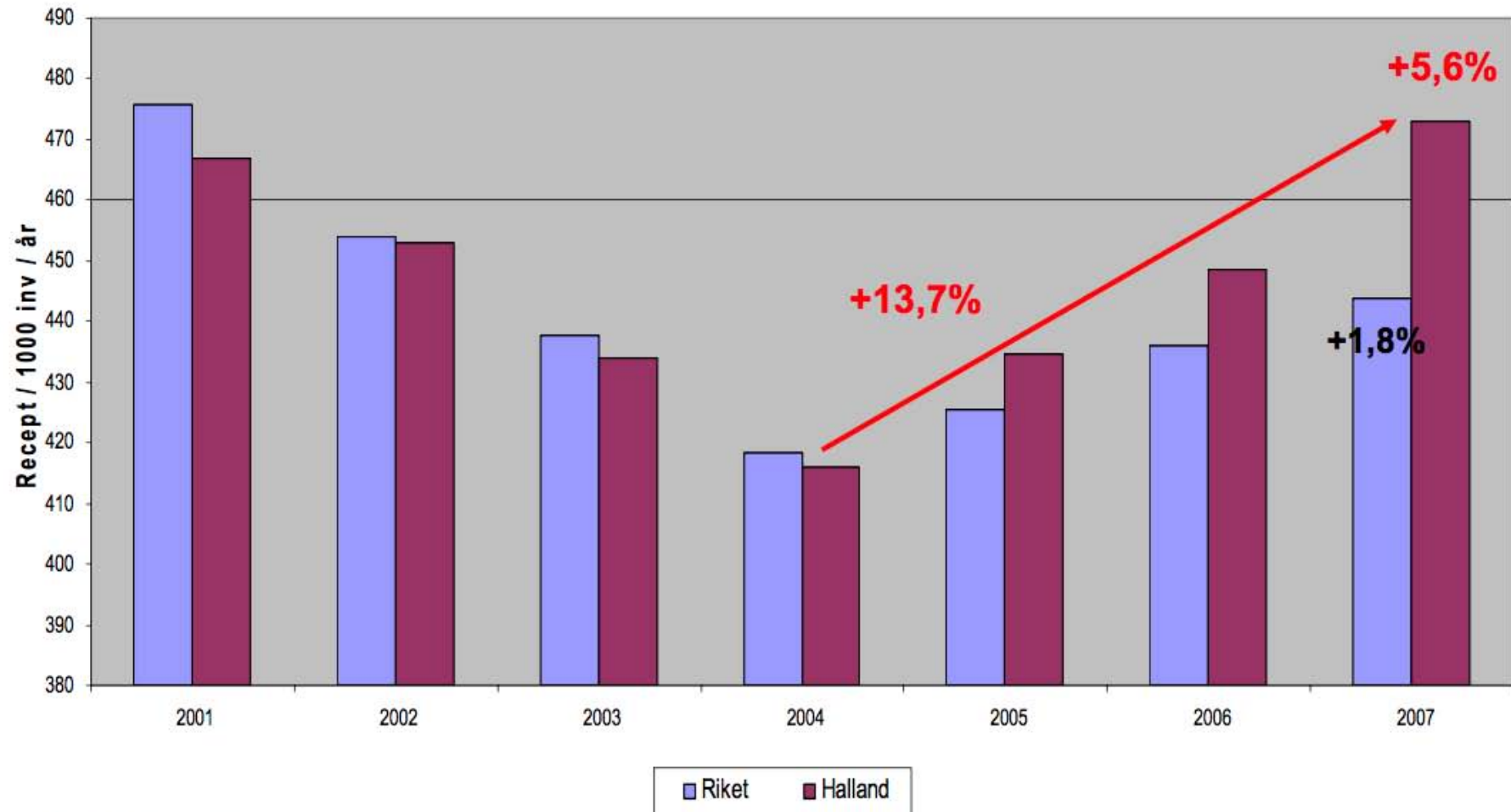
Marknad!

Tillsyn!

Exempel från vårdvalet i primärvården

Antibiotikaförskrivning Riket och Halland 2001 – 2007

recept / 1000 inv / år, (exkl metenamin)



2010-04-26 7.34

Behandling av blodförtunnande medel

Nya rutiner för patienter som behandlas med blodförtunnande medel (Waran och Marcoumar).

Patienter inom Höglandets sjukvårdsområde som står i behandling med AVK (anti-vitamin K) det vill säga Waran och Marcoumar ansvaras numera för av medicinkliniken, Höglandssjukhuset Eksjö. Detta är inget önskemål från sjukhusets sida utan beslutet har tagits på landstingsnivå med anledning av att man i vårdvalet anser att samma system, ekonomiskt och praktiskt, måste gälla i de tre sjukvårdsområdena.

I Värnamo och Jönköpings sjukvårdområde har patienternas

waranbehandling kontrollerats via sjukhusens AVK-mottagningar

Lagstiftning
Policymål

Översättningar och
balanseringar

Uppföljningar
(& identifiering av
oväntade effekter)

Regelbok
-Ersättningar etc

Beteenden
(vårdgivare,
medborgare,
personal...)

Översättningar
och balanseringar

Basic payment	Variable payment	Capitation payment	Special payment
<i>Rate</i> Dependent on number of listed patients. If more than one care centre in a community payment.	<i>Coverage</i> Payment for each patient up to coverage of 56% of listed patients. <i>'Infidelity' visits</i> Payment for visits from unlisted patients. Deduction if listed patients go to other caregiver.	<i>Listed patients</i> Payment per patient adjusted for age.	Patient fees Government grants
<i>Socio-economic</i> Areas with highest 10% of eligible income receive payment per listed patient.	<i>Pay-per-performance</i> Variable, but in 2013: <ul style="list-style-type: none">• Diagnosis registration• Health promotion• Registration in clinical registries	<i>Medicine</i> Individual weights according to age and gender on both common drugs and focus drugs.	Development grants Asylum seekers
<i>Geography</i> Patients over the age of 75 living 11-25 or >25 km from care centre.	<i>Treatment pressure</i> DDD (defined daily dose): minimum level and comparison to county average.		Patients from other county councils and foreign citizens Interpreters Education and internship Communicable disease control

Table 6.1: The reimbursement system 2013 (adaptation by author).

**Flera motstridiga
värden**

Många värden står på spel

GULFSTREAM
(949)718-0188

Server: CHELSIE S 1170
Table 53/1
Guests: 3
Reprint #: 3

03/06/2013
9:13 PM
40024

6 OYSTERS	18.00
FOLEY	
NEWPORT CLAM CHOWDER	13.00
CHOPPED SALAD	7.00
BOTTEGA VINAIA	17.00
GRILLED FISH VERA CRUZ	9.00
MORGAN TWELVE CLONES	32.00
FOLEY	13.00
HAAKE BECK	13.00
GRILLED FISH VERA CRUZ	5.00
Subtotal	32.00
Tax	
Total	159.00
	12.72
Balance Due	171.72
	171.72

Quick Guide on Total
15% = 25.76
18% = 30.91
20% = 34.34

MIKE GRANT - GENERAL MANAGER

“Isn't it crazy that we don't have an **easy** social convention for this! Surely there should be a **fair, simple, and non-embarrassing** way of dealing with bills that is universally employed!”

In my circle, **it depends.**

If we have **all had roughly the same thing** - i.e. shared wine, had the same number of courses from a menu with very little price variation - **we split the bill.**

With my very **closest friends, one of us will usually pay,** because we know that someone else will get the bill next time.

In more **varied circumstances, I keep a close watch** and make sure that people who don't drink/are on a tight budget don't end up having to pay an equal share of the bill.

When **someone else is paying for my meal, I never, ever order anything more expensive than that ordered by the host.**

Ekonomisk fördelning

Rättvisa

Bekvämlighet

Solidaritet

Inklusion

Inte pinsam

Vänskap

Varför så svårt?

- Situationerna varierar
- Ett samordningsproblem
- Flera olika värden står på spel

Att dela på notan...

... är ett prekärt problem som saknar en standardlösning

... kvalificerar relationerna och vilken typ av middag det var

... balanserar flera olika värden i relation till den specifika situationen

- Beslut om hur det ska göras behöver involvera de som är närmast berörda

Det finns i regel ett behov att hantera och värna flera, och ibland svårförenliga, värden

Detta är centralt inom produktion och fördelning av välfärdstjänster

Patientnytta

Jämlik vård

Värna gemensamma finansieringen

Tillväxt

Vetenskaplig excellens

Behovssolidaritet

Tillgänglighet

Säkerhet

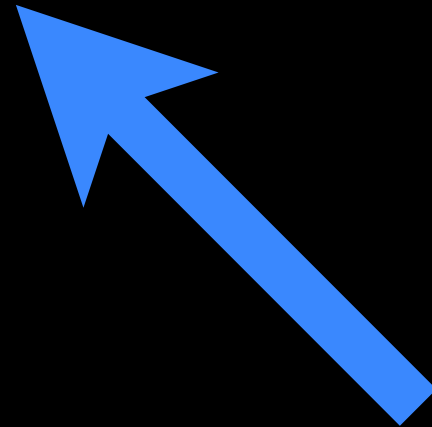
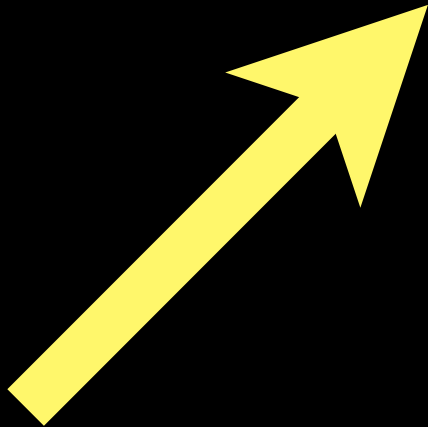
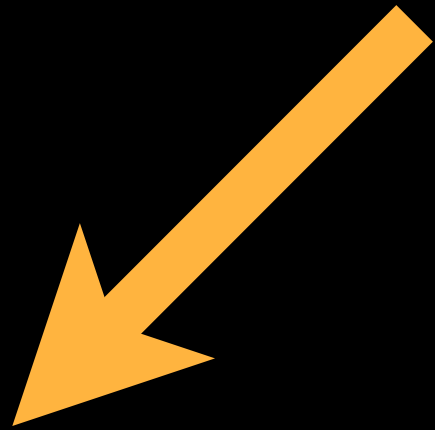
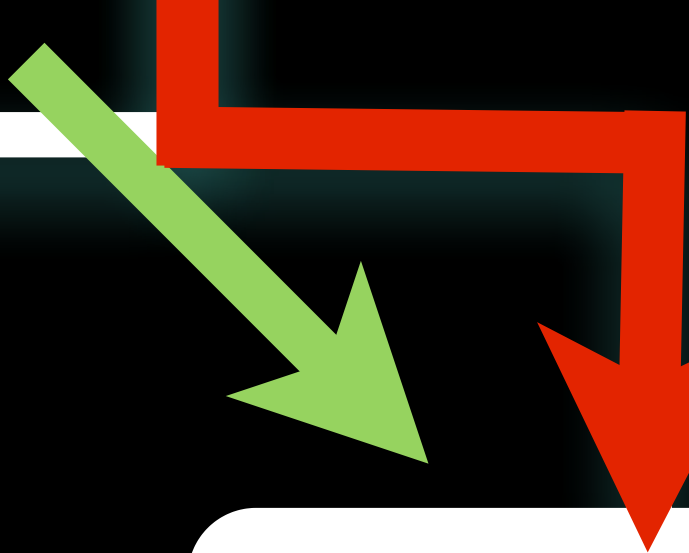
Kostnadskontroll

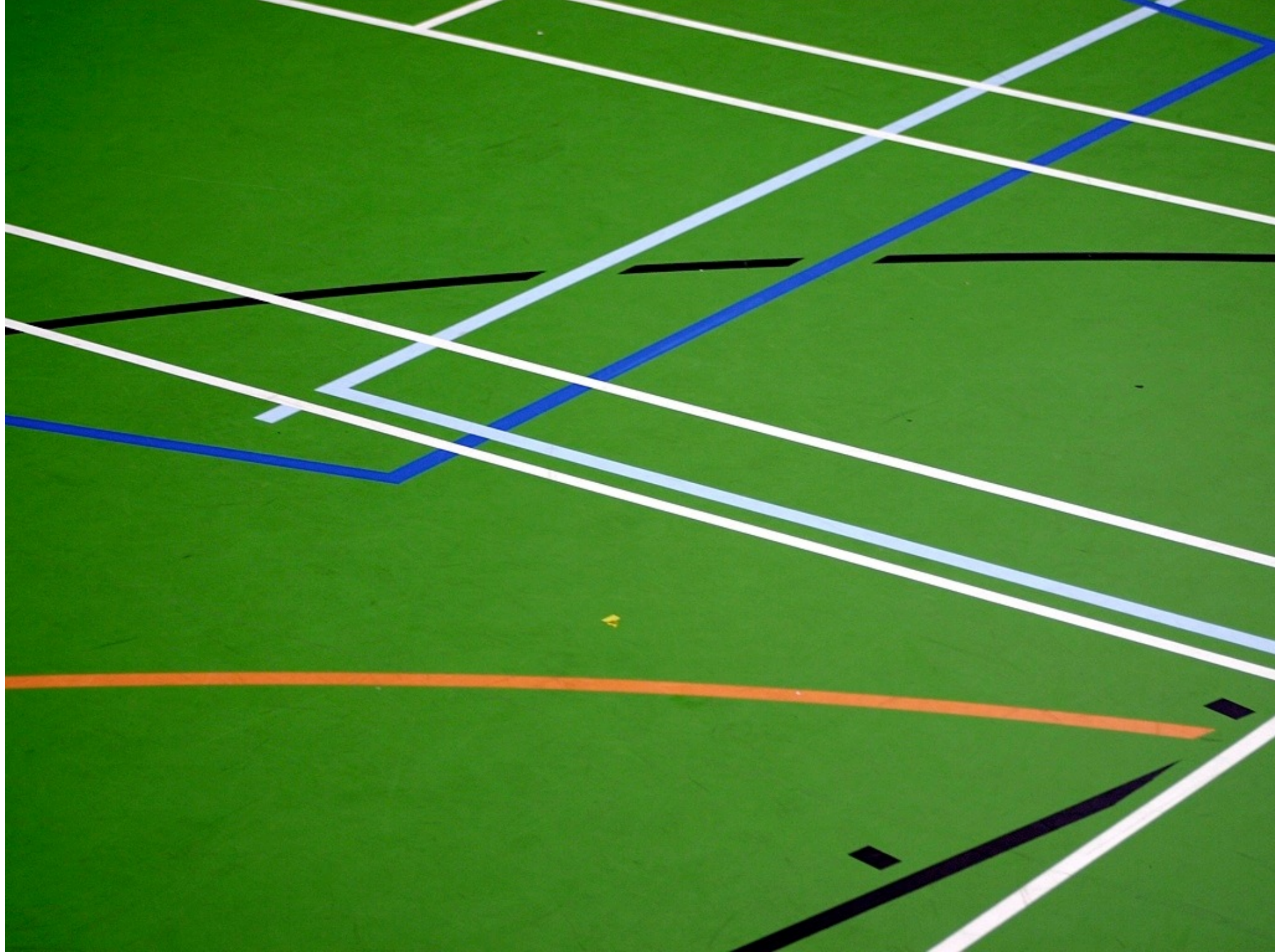
Effektivitet

Patientinflytande

**Hälso- och sjukvården har att
förhålla sig till flera, ibland
svårförenliga, värden**

**Ingen form av - byråkrati, budget,
riktlinje, marknad, eller tillsyn - kan
trolla bort detta faktum**





Konsekvenser...

Följsamhet till styr signaler
är inte det enda som är
viktigt för att en verksamhet
ska bidra till välfärden

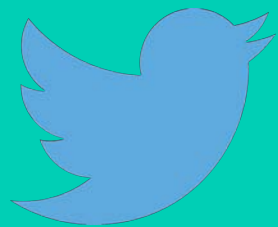
Verksamheter har och
behöver utveckla
omdömesgill
”styrningshantering” som
bottnar i de specifika
situationerna

En mer mångfaldig och
motstridig styrning
förutsätter en mer autonom
verksamhet

Civiliserade marknader och
civiliserad styrning
förutsätter en **vidsynt**
uppföljning av hur olika
viktiga värden balanseras

Vi kommer alltid att
behöva mångvetenskapliga
samtal om vi ska utveckla
välfärden

claes-fredrik.helgesson@liu.se



@cfhelgesson